

PROGRAMACIÓN DOCENTE DE ORGANOLOXÍA

CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA 2019-2020

TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLOS DECRETOS 163/2015 E 171/2015)

ADAPTADA SEGUNDO AS INSTRUCIÓNS DO 27 DE ABRIL DE 2020, DA DIRECCIÓN XERAL DE EDUCACIÓN, FORMACIÓN PROFESIONAL E INNOVACIÓN EDUCATIVA

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN										
ORGANOLOXÍA (2º cuatrimestre)										
ESPECIALIDADE:	TODAS				ITINERARIOS:	TODOS				
CARÁCTER:	Formación Básica / OBRIGATORIA				TIPO DE CLASE:	COLECTIVA				
DEPARTAMENTO:	MUSICOLOXÍA				XEFE DE DPTO.:	Sergio Añón Lijó				
CURSOS	1º curso	2º curso	3º curso	4º curso	COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:					
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais:	2
ECTS/CUAD.				3					Observacións:	
DOCENTES:	NOME E APELIDOS				EMAIL/TEL/WEB	TITORÍA				
	Pablo Ruibal Armesto				pabloruibal@gmail.com	Luns 20'00-21,00- Videokonferencia plataforma CESGA / mail etc				

2. DESCRITOR E COMPETENCIAS	
DESCRITOR	Fundamentos de acústica dos instrumentos. Estudo dos instrumentos musicais, a partir dos diferentes enfoques históricos, tanto antropolóxicos como técnicos ou científicos. Coñecemento das clasificacións dos instrumentos máis importantes, atendendo aos Criterios dos/as principais tratadistas.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Un adecuado nivel de coñecementos sobre determinados aspectos de Historia da Música e de Teoría musical
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A trama que conforman os contidos das disciplinas de formación básica constitúen a base imprescindible que permite acadar unha comprensión completa do feito musical tanto no ámbito interpretativo, como no compositivo e no pedagóxico. No caso concreto da Historia da Música, existe unha complementariedade obvia coas disciplinas de Historia dos Instrumentos, Organoloxía e Música e Culturas.
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	T1, T2, T4, T8,
COMPETENCIAS XERAIS:	X9, X10, , X12, X14, X20n X26
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	EC6, ED7, E14, EM3, EP11
Ver a lista e descrición de competencias nos Decretos 163/2015 e 171/2016	

3. OBXECTIVOS	
DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Valorar o instrumento musical e o patrimonio instrumental a través do seu coñecemento	X9 ,X14, X20,X26
Promover unha reflexión crítica sobre o coñecemento histórico do instrumento, as súas potencialidades e os seus límites a través de diferentes medios como a iconografía e os principais tratados teórico-prácticos que nos informan sobre os instrumentos en cada época.	T1,T2, ,T4, ,T8 X9,X10,X12,X14, X20, X26
Entender os fundamentos acústicos do son e as súas propiedades en relación coa práctica instrumental.	T1,T2, ,T4, ,T8, X9,X10,X12,X14,X16,X20,X26
Coñecer a morfoloxía e as principais cualidades das principais familias instrumentais en Occidente así como principios que posibilitan a obtención do son nos distintos instrumentos musicais e os factores que interveñen nas calidades tímbricas que os caracterizan.	T1,T2, T4,T8, ,X9,X10,X12,X14, ,20, X26
Diferenciar as principais clasificacións instrumentais e comprender a utilidade das mesmas	T1,T2, T4, T8, X9,X10,X12,X14, X ,20,X26

4. CONTIDOS*		
<p>Os contidos da materia veranse reducidos por causa da crise do COVID 19.</p> <p>Os temas 1, 2 e 3 se trataron nas aulas ata o 13 de marzo (son o fundamento pois da avaliación).</p> <p>Os temas 4 , 5 e 6 se trataron en clases por videoconferencia e traballos no período de confinamento. Os temas 5 e 6 se misturáronse para axilizar o seu tratamento o que obrigou a recortar contidos como se pode apreciar no cadro.</p> <p>(Os apartados 5 e 6 do tema 6 víronse en HM III)</p>		
TEMAS	Descritor Subtemas	Sesións
TEMA 1. A ORGANOLOXÍA, OS INSTRUMENTOS MUSICAIS.	1. Definición de organoloxía. 2. Campos de estudo da organoloxía. 3. O instrumento como obxecto material e como obxecto funcional. 4. Fontes para o estudo: iconografía, tratados, literatura, arqueoloxía.	1
Tema 2. CLASIFICACIÓNS DOS INSTRUMENTOS	1 Sistemas occidentais 1.1 Clasificación de Víctor Mahillon. 1.2 Clasificación de Curt Sachs e Hornbostel. 1.3 Outros. 2 Sistema chino e indios de clasificación instrumental.	1

TEMA 3. NOCIÓNS ELEMENTAIS DE ACÚSTICA	1. Movemento vibratorio 2. Propagación de ondas sonoras. 3. Os fenómenos básicos de ondas. 4. Parámetros de son: intensidade, altura e timbre. 5. Escalas dos harmónicos. 6. Produción de son en instrumentos musicais.	3
(Tema 4. A ICONOGRAFÍA MUSICAL)	1. A imaxe e información. 2. Cuestións básicas da iconografía musical, problemas de lectura iconográfica 3. Estudo particular do Pórtico da Gloria, en Santiago de Compostela.	1
(Tema 5. DESCRICIÓN FORMAL, SONORA E EVOLUTIVA DOS INSTRUMENTOS OCCIDENTAIS MÁIS REPRESENTATIVOS)	1. Instrumentos de tecla. 2. Os instrumentos de corda pulsada. 3. Os instrumentos de corda fretada. 4. Vento madeira. 5. Vento metal. 6. Instrumentos de percusión. ~~7. Electrónos~~ ~~8. Outros: Instrumentos de lingüeta libre, mecánicos.~~	3
(Tema 6 HISTORIA DOS INSTRUMENTOS E AS AGRUPACIÓNS NA MÚSICA OCCIDENTAL)	1. Antigüidade Grecia e Roma. 2. Os instrumentos Na Idade Media. Fontes. Instrumentos principais. 3. Renacemento. Características xerais. Fontes. Agrupacións instrumentais. 4. Barroco. Evolución dos instrumentos. Agrupacións instrumentais . 5. Clasicismo. O fortepiano. Novos instrumentos. Agrupacións instrumentais ~~6. Século XIX~~ ~~Cambios técnicos. Novos instrumentos. Agrupacións e cambios na orquestra~~ ~~7. Século XX.~~ ~~Electrofonos. Percusión. Agrupacións. Novos sonidos~~	2
Total Sesións: 5 sesións presenciais + 6 videoconferencias		

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA			
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición de contidos polo docente	10	12	22
Estudio individual	0	24	24
Preparación e realización de traballos sobre os contidos	2	40	42
Exposición traballos extraordinarios	0	0	0
Actividades de avaliación – Probas e revisións	1	1	2
TOTAL HORAS:	13	77	90

6. AVALIACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA 6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)
COMPETENCIAS AVALIADAS : X10, X12,X14, X26 / T1,T2, ,T4,T8 / X12,X14, ,X26
CAMBIOS DE MÉTODO E FERRAMENTAS E CRITERIOS DE AVALIACIÓN DEBIDO A CRISE DO COVID 19
<p><u>-Os contidos tratados ata o 13 de marzo serán a base da avaliación</u></p> <p>Posto que a Xunta emitiu estas ordes moi recentemente e de que a grande maioría dos alumnos continuaron coa actividade académica en aulas virtuais e con teletraballo, tal como se recomendaba, e sempre co obxecto de non prexudicar o traballo feito polos alumnos se procede a aplicar os seguintes métodos de avaliación relativos aos temas tratados (Tema 1 Introducción a organoloxía; Tema 2 Clasificacións de instrumentos; Tema 3 Acústica). Para a avaliación do tratado nas aulas se procederá do seguinte xeito:</p> <p>1.1 Asistencia e participación na clase; realización de exercicios, aportacións,etc (25% da nota final).</p> <p>1.2 Actividade clasificación de instrumentos (15 % da nota final).</p> <p>1.3 Teleproba oral individual con preguntas e exercicios destes tres temas (60% da nota final).</p> <p>Establécense tamén normas para valorar o traballo feito polos alumnos durante o período de confinamento sempre e cando non se prexudique a nota base. Neste sentido, os alumnos que elaboraron traballos despois do 13 de marzo (data de suspensión das clases por corentena COVID 19) poderán, sempre que eles mesmos o consideren adecuado- contar cos traballos voluntarios realizados neste período para subir a nota. Neste caso a nota destes traballos podería substituír á parte proporcional da avaliación da teleproba-1.3 do seguinte xeito:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Estudio particular sobre o Pórtico da Gloria/ Resumen sobre iconografía musical (ata un 15%) -Entrega de cuestionarios sobre <i>Clasificación, descrición e evolución de instrumentos occidentais.</i> <p><u>Poderán substituír</u> o restante 45% da teleproba nesta proporción:</p> <ul style="list-style-type: none"> 5.1 Prehistoria e Idade Antiga (ata un 15%). 5.2 Idade Media (ata un 15%). 5.3 Idade Moderna e Contemporánea (ata un 15%).
<p>** OBSERVACIÓNS</p> <p>En calquera tipo de avaliación Incurrir en plaxio (copiar directamente ou non facer a adecuada</p>

referencia ás fontes empregadas) nalgunha actividade ou o emprego de calquera fonte ou ferramenta non permitida nunha proba implica unha cualificación global de 0 na disciplina.

Todas as actividades será enviadas polo docente por correo electrónico e entregadas polos mesmos medios no prazo determinado no correo de envío

Os materiais para realizar as actividades estarán colgados no apartado DOCUMENTOS de AULA CESGA

6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA

COMPETENCIAS AVALIADAS : X10, X12,X14, X26 / T1,T2, ,T4,T8 / X12,X14, ,X26

CAMBIOS DE MÉTODO E FERRAMENTAS E CRITERIOS DE AVALIACIÓN DEBIDO A CRISE DO COVID 19

Os alumnos que perderan a avaliación continua a data de 13 de marzo serán avaliados do seguinte xeito:

1. **Realización de actividades e traballos sobre os temas dados ata o 13 de marzo (**
Colgaranse na Plataforma CESGA na carpeta de avaliación alternativa “Traballos”. Serán catro actividades que tratarán diferentes aspectos relacionados cos temas 1, 2 e 3 (As actividades 1 e 3 contarán cun 10 % de valor sobre a nota total cada un e as 2 e 4 cun 15% cada unha delas). Estes traballos deberán estar entregados antes do día 25 de maio ás 22.59 horas.**
2. **Teleproba oral individual** de 1 hora dividida en dúas fases:
  - 2.1 Preguntas e problemas sobre o tema 3 (Acústica) a resolver nun tempo determinado que se especificará máis adiante
  - 2.2 Preguntas referentes ao outros dous temas avaliáveis.

** OBSERVACIÓNS

En calqueira tipo de avaliación Incurrir en plaxio (copiar directamente ou non facer a adecuada referencia ás fontes empregadas) nalgunha actividade ou o emprego de calquera fonte ou ferramenta non permitida nunha proba implica unha cualificación global de 0 na disciplina.

Todas as actividades será enviadas polo docente por correo electrónico e entregadas polos mesmos medios no prazo determinado no correo de envío

Os materiais para realizar as actividades estarán colgados no apartado DOCUMENTOS de AULA CESGA

6.1.3. ADIANTO DE CONVOCATORIA

Os alumnos aos que lles reste so esta materia para rematar o plan de estudos poderán solicitar á xefatura de estudos un adianto da convocatoria ordinaria a finais de novembro, o que implica a súa avaliación segundo o procedemento de avaliación alternativa arriba exposto. A data do exame será fixado e comunicado ao alumno unha vez aprobada a súa solicitude.

6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA

Os alumnos que non superen a convocatoria ordinaria contan cunha convocatoria extraordinaria que o centro fixará dentro da segunda semana do calendario de exames (última semana de xuño). A súa avaliación seguirá o procedemento de avaliación exposto arriba para cada caso

7. ALUMNADO CON NECESIDADES EDUCATIVAS ESPECIAIS	
DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
Non hai alumnos con estas características	

8. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS
<p>1 Referencias básicas.</p> <p>Donington, Robert: <i>La música y sus instrumentos</i>. Madrid: Alianza Editorial, 1986.</p> <p>Henrique, Luis L.: <i>Acústica musical</i>. Lisboa: Ed. Fundação Gulbenkian, 2002.</p> <p>Juan I Nebot, M. Antonia: "Versión castellana de la clasificación de instrumentos musicales según Erich von Hornbostel y Curt Sachs". <i>Nassarre</i>, 14/1 (1998), pp. 365-387.</p> <p>Massman, Herbert e Rodrigo Ferrer: <i>Instrumentos musicales: Artesanía y ciencia</i>. Santiago de Chile: Editorial Dolmen 1993.</p> <p>Olazábal, T. y Arias, R.: <i>Acústica musical y organología</i>. Manuales musicales Ricordi. Buenos Aires: Ricordi Americana, 1984.</p> <p>Praetorius, Michael: <i>Syntagma Musicum</i>. Oxford: Clarendon Press, 1986.</p> <p>Remnant, Mary: <i>Instrumentos musicales</i>. Barcelona: Ed. Ma Non Troppo, 2002.</p> <p>Sachs, Curt: <i>Historia universal de los instrumentos musicales</i>. Buenos Aires: Centurión, 1940.</p> <p>Sadie, Stanley, e John Tyrrell, eds. <i>The New Grove Dictionary of Music and Musicians</i>, 2ª ed., 29 vols. Oxford: Oxford University Press 2001.</p> <p>Tranchefort, François R.: <i>Los instrumentos musicales en el mundo</i>. Madrid: Alianza Música, 1985.</p>
<p>2 Referencias complementarias.</p> <p>Andrés, Ramón: <i>Diccionario de los Instrumentos Musicales</i>. Desde la Antigüedad a J.S.Bach. Barcelona: Ed. Península, 2001.</p> <p>Baines, Anthony: <i>Historia de los instrumentos musicales</i>. Madrid: Taurus, 1988.</p> <p>Calvo Manzano, Antonio: <i>Acústica físico-musical</i>. Madrid: Real Musical, 2002.</p> <p>Diderot, Denis e Jean Ronde D'álembert: <i>L'Encyclopedie</i>(instrumentos musicales). Paris: Inter-Livres, 1994.</p> <p>Maersch, Klaus, Ulrich Rohde e Otto Seiffer: <i>Atlas de los instrumentos musicales</i>. Madrid: Alianza Atlas, 2001.</p> <p>Michels, Ulrich: <i>Atlas de Música</i>. Madrid: Alianza, 1994.</p> <p>Montagu, Jeremy: <i>The World of Medieval & Renaissance Musical Instruments</i>. Nova lorque: Ed Overlook Press, 1976.</p> <p>Montagu, Jeremy: <i>The World of Baroque & Classical Musical Instruments</i>. Nova lorque: Ed Overlook Press, 1976..</p> <p>Montagu, Jeremy: <i>The World of & Modern Musical Instruments</i>. Nova lorque: Ed Overlook Press, 1976.</p> <p>Pierce, John R.: <i>Los sonidos de la música</i>. Barcelona: Ed. Prensa Científica, 1985.</p> <p>Ríos Alvaro, Koldo: <i>Lista de instrumentos de música occidentales, anotada desde un punto de vista iconográfico, de Terence Ford, traducida y adaptada al español</i>. Madrid: AEDOM, 2000.</p> <p>Schaeffer, Pierre: <i>Tratado de los objetos musicales</i>. Madrid: Alianza, 1988.</p> <p>Villanueva, Carlos: <i>El pórtico de la Gloria: música, arte, pensamiento</i>. (Cuadernos de música en Compostela, 2). Santiago de Compostela: Universidad de Santiago, 1988</p>

SELECCIÓN DE PÁXINAS WEB

<https://ridim.org> Répertoire International d'Iconographie Musicale (RIdIM).

[https://www.gc.cuny.edu/Page-Elements/Academics-Research-Centers-Initiatives/Centers-and-Institutes/Barry-S-Brook-Center-for-Music-Research-and-Documentation/Research-Center-for-Music-Iconography-\(RCMI\)](https://www.gc.cuny.edu/Page-Elements/Academics-Research-Centers-Initiatives/Centers-and-Institutes/Barry-S-Brook-Center-for-Music-Research-and-Documentation/Research-Center-for-Music-Iconography-(RCMI)) Research centre for musical iconography.

<http://auladehistoriadelamusica.blogspot.com/> Blog do profesor onde se proporcionarán recursos para os alumnos

<http://www.grovemusic.com> . Enciclopedia on line (con suscripción).

<http://www.jstor.org/music>

http://www.music.princeton.edu/chant_html/musicology.html Plataforma con enlaces a outras páxinas web

OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS

Na plataforma Aula Cesga facilitáanse diferentes materiais, exercicios e modelos para as actividades, así coma diversos enlaces que os alumnos precisan coñecer e empregar. De interese resultan tamén as seguintes webs:

www.abrsm.org/musicinwords

http://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide.html

RECURSOS MATERIAIS NA AULA

-Ordenador con conexión a internet, canón de vídeo e encerado electrónico para a proxección dos contidos audiovisuais.

-Reprodutor de audio e vídeo multi-formato.

-Fondos bibliográficos básicos para a consulta na aula: dicionarios e manuais de referencia.

8. OBSERVACIÓNS

Aconséllase ao alumno :

-A asistencia e implicación nas clases

-A pronta obtención de recursos en papel ou en audiovisual que o docente proporcionará para dispoñer do material necesario no estudo persoal .

-A preparación regular dos contidos.

-A realización de esquemas e resúmenes coas súas propias conclusións.

- A asistencia as titorías sinaladas de acordo co docente para resolver dúbidas, planificar o estudo ou para calquera outra cuestión relacionada coa materia.

-A realización dos exercicios propostos polo docente.